

Mégis, kinek az érdeke?

Az utóbbi évtizedekben mind gyakrabban halljuk, hogy a környezetvédelmi problémák korunk időztett bombái, küszöbön az ökológiai katasztrófa. Egyre szennyezettebb a talaj, a víz, a levegő, változik az éghajlat, egyre gyakoribbak a viharok, tájfunok és hurrikánok, az árvizek, pusztulnak az esőerdők, fajok tűnnek el a föld színéről, mielőtt még felfedeztük volna őket. Sokat beszélünk róla, mégsem történik semmi. Legfeljebb látszatintézkedések, hogy úgy tűnjön, nekünk fontos a jövőnk, a környezetünk, onakánál öröksége, melyet csak rövid időre kaptunk kölcsön.

Hogy miért? Talán meglepő lehet következő állításom: a mai magyar társadalom valamennyi szereplője, a kormányzat, a helyhatóságok és a lakosság is ellenérdekel abban, hogy a környezetvédelem területén érdemi előrehaladás történjen. Miben érdekelt egy ország kormánya, vezető politikai erői? A stabilitásban, a gazdasági növekedésben, az exportban, a nemzetközi versenyképességben. Sikeres politika – Szerbiát kivéve – elképzelhetetlen stabil, erős és fizetőképességű nemzetgazdaság nélkül. Ez biztosítja az ország finanszírozását, a fejlesztések forrásait. Márpedig a közhiedelemmel ellentétben a kormányok nem tudnak pénzt előállítani, csupán a beszedett adóforintokat tudják több-kevesebb sikerrel szétosztani. A környezetvédelem pedig sok pénzbe kerül. Meg kell teremteni az infrastruktúrát, most éppen szennyvíztisztítókat, szigetelt hulladéklerakó telepeket, válogató műveket. Azután ezeket üzemeltetni is kell. A fejlesztések támogatása jelentős állami forrásokat igényel, a beruházások és az üzemeltetés költségei jelentősen megemelik a helyi közszolgáltatások díját. Az ellenérdekeltség egyik oka tehát az, hogy a kormány közvetlenül is kénytelen anyagi terhet vállalni, ugyanakkor a lakosságot érintő díjnövekedés sem közömbös számára, hiszen a választópolgárok jó közérzete, különösen a ciklus vége felé rendkívül fontosá válik. De a legjelentősebb szempont mégis az ország nemzetközi versenyképességének kérdése. A környezetvédelmi kiadások megnövelik – azt nehéz lenne megmondani, milyen mértékben, talán 10-20 százalékkal – a hazai termékek előállítási költségeit, és ez jelentősen ronthatja termékeink nemzetközi piacra jutásának esélyeit. A nemzetgazdaság számára viszont döntő fontosságú külgazdasági egyensúly és az export növelése, melynek legfontosabb feltétele a nemzetközi versenyképesség.

Az önkormányzatok szempontjai az eddigiektől eltérőek, kevésbé átfogóak és komplexek, de az ellenérdekeltség pontosan nyomon követhető itt is. A kormányval egy tőről fakad, hiszen összességében nekik is ugyanazok a választóik. Rendkívül nehéz meghozni egy népszerűtlen intézkedést, mondjuk egy közszolgáltatás díjának megemeléséről. Különösen a kisebb településeken, ahol szinte mindenki ismeri egymást. Ez a probléma a választások közeledtével egyre súlyosabbá válik, a ciklus második felében már szinte lehetetlen érdemi döntéseket hozni. A díjemelési kényszer elkerülése esetenként megbéníthatja az önkormányzatokat, melyek fejlődése így teljesen leállhat. Ez a politika természetesen csak rövid távon működik, a konfliktuskerülő stratégia később megbosszulja magát. Az emberek többsége ugyanis fejlődő településeken szeret élni, ezért rövid idő alatt elfogadják a jól megindokolt népszerűtlen intézkedéseket is, különösen, ha látják azok eredményeit. Így egy populista helyi önkormányzat csak ideig-óráig lehet népszerű.

Végezetül vizsgáljuk meg, hogy vajon a lakosság érdekelt-e a környezetvédelmi fejlesztésekben. Vegyük például a szennyvizet. Ha a szennyvizet egyszerűen elfolyik egy gödörbe vagy csatornába, netán az egyik holtágba, az nem kerül semmibe. Egy kicsit drágább, ha a petőfitelepi családi ház gyűjtőaknájából évente kétszer szippantani kell – a szennyvíz túlnyomó része valahogy elszivárog. Még drágább, ha van csatorna, hiszen akkor már csatornadíjat is kell fizetni. Ha a balga önkormányzat szennyvíztisztítót épített drága pénzben, akkor már tényleg felháborító mértékűt ilt a közszolgáltatás díja. Mi az érdeke tehát az állampolgárnak? Nyilvánvalóan az, hogy minél kevesebb előrelépés történjen, hiszen annál kevesebbet kell fizetnie. De csak rövid távon. Hiszen a kisebb díj nagyobb szennyezést jelent, a nagyobb szennyezés hosszú távon veszélyezteti az állampolgár egészséges környezetéhez való alkotmányos jogát, amelyet az önkormányzatnak a jövőre gondolva oly módon kell biztosítani, hogy ma megakadályozza a szennyezést. Ellenkező esetben a károk későbbi elhárítása – ha egyáltalán lehetséges – több százszorosra lesz a most megtakarított összegeknek. A környezetvédelemben a szennyezés megelőzésének költségei mindig nagyságrendekkel kisebbek, mint az utólagos kárelhárításé. Példánknál maradvány, a fekáliás szennyvízzel elszennyezett talajok, talajvízek utólagos megtisztítása pedig szinte lehetetlen.

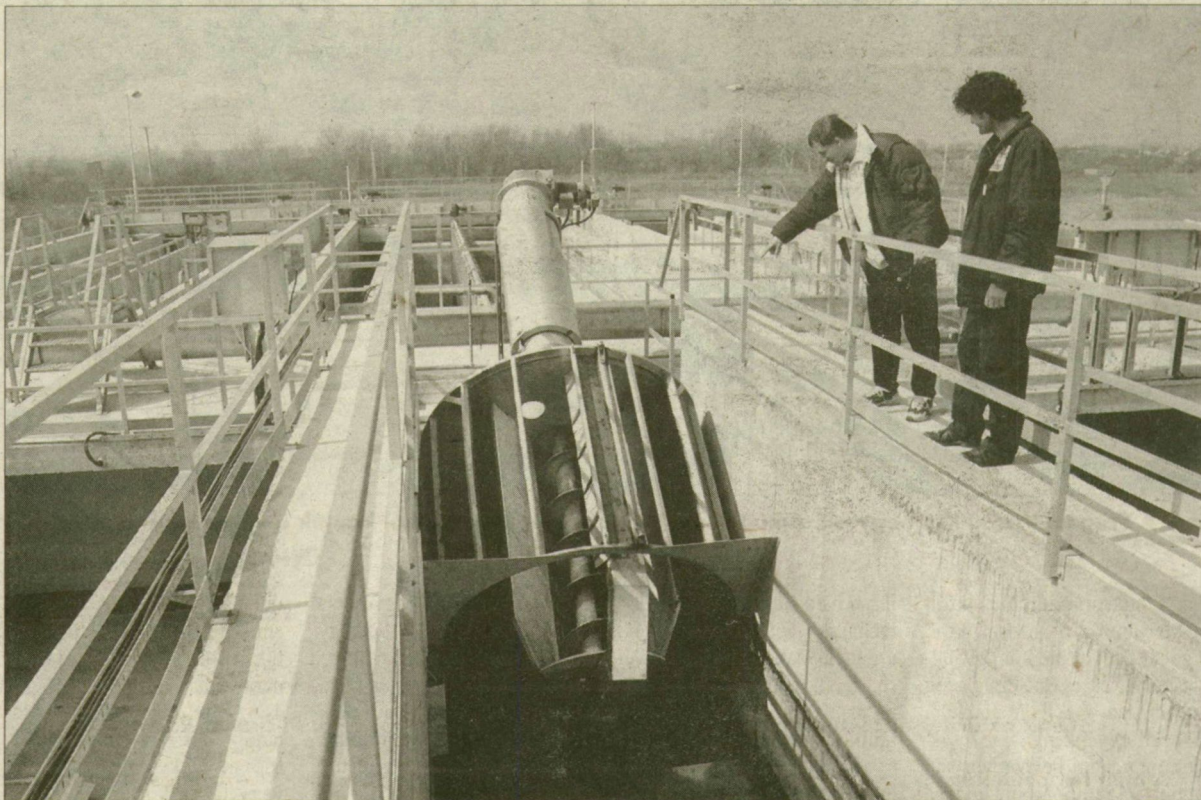
Az ellenérdekeltség megszüntetése tehát rendkívül fontos feladat a környezetvédelem eredményességének javítása és a fejlődés felgyorsítása érdekében. A fejlettebb országokban a kibocsátott szennyanyag mennyiségével arányos környezetterhelési díjat kell fizetni, ha egy tevékenység a környezetet terhelésével, szennyanyag vagy hulladék kibocsátásával jár. A szennyvíz esetében ez a rendszer a következőképpen működhet. Ott, ahol a teljes körű csatornázás és szennyvíztisztítás megoldott, környezetterhelési díjat természetesen nem kell fizetni. Ahol nincs szennyvíztisztítás, esetleg csatornázás sem, az elfogyasztott vízmennyiséggel arányosan oly módon kell meghatározni a fizetendő környezetterhelési díjat, hogy az magasabb legyen, mint a teljes körű csatorna és szennyvíztisztítási szolgáltatás díja. Ettől kezdve az ingatlan tulajdonosa és az önkormányzat is abban lesz érdekelt, hogy minél előbb megvalósuljon a teljes körű csatornázás és szennyvíztisztítás a településen. Az így befolyó összegek pedig forrásai lehetnének az eddig elmaradt csatorna és szennyvíztisztító beruházásoknak, további önkormányzati közműfejlesztéseknek.

Összegezve elmondhatjuk, többet kellene ma fizetnünk azért, hogy távolabbi jövőben ne kelljen – nekünk, vagy valakinek helyettünk – sokkal többet fizetnie. Higgyék el, ez valamennyiünk valódi érdeke.

Szabó Ferenc
környezetvédelmi szakértő

Zöld Zóna

Szeged: hiányzó szennyvízcsatornák Brüsszeli pénzt vár a város

A gyálai szennyvíztisztító első üteme elkészült, de a létesítmény mindjárt javításra szorult.
(Fotó: Schmidt Andrea)

A szege-
di háztar-
tások két-
harmada
rendelke-
zik szenny-
vízveze-

téssel, ám a csatornahálózat csak a város területének 40 százalékát fedi le. A szegei szennyvíz nagy része szinte tisztítatlanul kerül a Tiszába, és a csatornázatlan területeken az elmúlt években megemelkedett talajvíz is meglehetősen szennyezett. A szennyvíz által okozott szegei környezeti problémákról az alábbiakban a szegei önkormányzat és a vízműveket üzemeltető Szegedi Vízmű Kft. tájékoztatása alapján adunk képet.

Szeged területén évtizedek óta a szennyvíz jelenti a legnagyobb talaj- és vízszennyező forrást. A város évente mintegy 12 millió köbméter hálózati vizet és 3 millió köbméter magánkútból származó vizet használ el, s az innen származó szennyvíz teljesen vagy részben tisztítatlanul ömlik a Tiszába, illetve szivárog el a talajba. A város vízfogyasztása és a szennyvíz-ként fogadott vízmennyiség között ugyanis kimutatható különbség van; a város nem csak talajvízszintje miatt okoz gondot. A háztáji emésztőgödörök tartalma beszivárog a talajvízbe, a gödörök szippantása pedig reménytelen, mivel hamarosan ismét megtelnek talajvízzel. Az emésztőgödörökben szárazabb időszakban is elszivárog a szennyvíz, hogy a lakosok a közelben lévő természetes vizekbe vagy a záporvizet elvezető utcai csatornalefolyóba szivattyúzzák szennyvizüket. Ez a környezetszennyezés ugyan nem veszélyezteti a jóval mélyebben fekvő szegei ivóvízbázist, de a szikkasztás bakteriális szennyezetté teszi a talajvizet, amely nemcsak öntözés útján fertőzhet, hanem bejuthat az ivóvízhálózat egyes előregedett vezetékébe is.

Szennyvíz a talajvízben

Nehéz megítélni, melyik kibocsátás jelent nagyobb veszélyt: a Tiszába eresztett nagy mennyiségű szennyvíz, amely a felsőbb folyószakaszokon található településektől érkezik, vagy az, amely évtizedeken át felgyűlik a lakókönyezet alatt a talajvízben. Az a település, amely két szennyvíz forrást meg akarja szüntetni, jelentős beruházásokra kényszerül. Először is ki kell építenie teljes csatornarendszerét (és rá kell vennie lakosait, hogy erre rákap-

Indul a tisztítómű?

A szegei közgyűlés 1996-ban döntött arról, hogy a klebelsbergtelepi átemelőszivattyú területén épüljön meg a város új szennyvíztisztító telepe. A tisztítómű mechanikus előtisztítást végző 1/A ütemének elkészülését a kivitelező 1998. október 23-án jelentette, a próbaüzem idején azonban működési problémák jelentkeztek. Kiderült, hogy a homok- és zsírfogó műtárgy nem megfelelően működik, így a tisztítómű tavalgy novemberben a javítás miatt leállt. A technológiailag kényes betonfödém-építés néhány hete fejeződött be, ám ekkor az ÁNTSZ a nem megfelelő vízzárás miatt nem adott engedélyt a tisztítómű beindítására. A szennyvíztelep, valószínűleg már áprilisban, újra működni fog.

csolódjanak), a csatornák által összegyűjtött szennyvízhez pedig tisztítóberendezést kell létesítenie, amely végtermékként a természetes víz minőségéhez hasonló vizet bocsát ki.

Szeged csatornázottsági aránya a lakosok számához mérve jelenleg mintegy 67 százalékos. Ez a szám meghaladja ugyan az országos átlagot, de a város területének így is mintegy 60 százalékán hiányzik a csatornázás. Egyes városrészekben – főként a Tiszához közel eső helyeken – a szennyvízcsatorna hiánya különösen az elmúlt évek magas talajvízszintje miatt okoz gondot. A háztáji emésztőgödörök tartalma beszivárog a talajvízbe, a gödörök szippantása pedig reménytelen, mivel hamarosan ismét megtelnek talajvízzel. Az emésztőgödörökben szárazabb időszakban is elszivárog a szennyvíz, hogy a lakosok a közelben lévő természetes vizekbe vagy a záporvizet elvezető utcai csatornalefolyóba szivattyúzzák szennyvizüket. Ez a környezetszennyezés ugyan nem veszélyezteti a jóval mélyebben fekvő szegei ivóvízbázist, de a szikkasztás bakteriális szennyezetté teszi a talajvizet, amely nemcsak öntözés útján fertőzhet, hanem bejuthat az ivóvízhálózat egyes előregedett vezetékébe is.

A sorsdöntő pályázat

A város és közvetlen kiserőgyője teljes csatornázására, illetve egy teljes szennyvíztisztítást végző berendezés felépítésére a szegei önkormányzat európai uniós csatlakozási pénzforrásra (ISPA) adott be 10 milliárd forintba szóló pá-

lyázatot. A terv szerint 6 év alatt a pályázati pénzből kiépülne a 100 százalékos szegei szennyvízelvezető rendszer, valamint négy kistelepülés, Deszk, Kübekháza, Tiszasziget és Újszentiván csatornázása, továbbá befejeződné a szegei szennyvíztelep fejlesztése. A pályázat tartalmazza egy új főgyűjtőcsatorna építését is, amely a belvárosi és az újszegedi szennyvizet is elszállítaná a gyálai tisztítótelephez. Ez lehetővé tenné, hogy a város minden szennyvizét egy helyen tisztíthassák.

Biológiai tisztítás

A szegei szennyvíz pillanatnyilag három helyen folyik a Tiszába. Újszeged, illetve a Belváros szennyvíze a Tisza két oldalán, a klinikák magaságában tisztítatlanul ömlik a folyóba, míg a város többi területéről a gyálai szennyvíztelep átemelőjén keresztül jut a Tiszába a szennyvíz. Ez utóbbi helyen 1998 végére elkészült a gyálai szennyvíztisztító első üteme, amely a darabos szennyvízkezelés, illetve a homok és a zsír felfogásával vízbiológiai szempontból mintegy 5 százalékos tisztítást kell, hogy biztosítson. A berendezés kivitelezési hibák miatt jelenleg „próbaüzemben működik”, vagyis hónapok óta áll. A pályázati pénzből a tisztítótelep további két üteme készülne el: az előülepítési kezelés lehetővé tenné a szennyvíziszap további felhasználását, a biológiai tisztítás pedig csökkentené a kifelé folyó víz foszfor- és nitrogéntartalmát.

A szegei önkormányzat részéről nagy reményt fűznek a brüsszeli ISPA pályázat sikeréhez. A városházán úgy gondolják, a tiszai katasztrófa után Szeged nagy eséllyel pályázik olyan beruházásokra, amelyek a Tisza környezeti rehabilitáció-jához is hozzájárulnak és egyben európai uniós igényeknek tesznek eleget. A város környezeti kérdései szempontjából nagy jelentőségű döntés várhatóan májusban születik meg.

Panek Sándor

Környezet- védelmi konferencia

Munkatársunktól

„Új lendület a környezetvédelmi iparban” címmel rendezik meg március 28-án Szegeden, a polgármesteri hivatal dísztermében az első nemzetközi környezetvédelmi technológiai konferenciát, amelyen a víztisztaságról és a hulladékgyártásról tanácskoznak a szakemberek. A konferencia olyan technológiák bemutatására nyújt alkalmat, amelyek csökkenthetik hulladékot és a nyersanyag-felhasználást az Európai Unióba belépő országokban. Azokat a hazai és külföldi pénzügyi forrásokat is ismertetik, amelyek felhasználhatók ezen technológiák átvételéhez.

A konferencia jövő héten kedden délelőtt kilenc óra körül kezdődik. A plenáris ülésén a hulladékgyártás, a szennyvíz-tisztítás, a környezetvédelemmel kapcsolatos európai uniós támogatási rendszerek, valamint a minőségbiztosítási rendszer témakörében tartanak előadásokat. Délután három – hulladékgyártási és szennyvíz-tisztítási és a környezetvédelmi nevelés – szekcióban folytatódik az eszmecsere.

Figyelő- rendszert telepítenek

Debrecen (MTI)

A romániai cián- és ólomszennyezés esetében valószínűleg nem fog érvényesülni a szennyző fizet elv, de az Európai Unió nyomására és az uniós pénzügyi támogatásával Románia minden bizalommal a környezetre legnagyobb veszélyt jelentő ipari szennyző forrásokat – jelentette ki a Környezetvédelmi Minisztérium helyettes államtitkára Debrecenben.

Borbély János a Debreceni Egyetemen tartott előadásában úgy vélte: Magyarországon, Románián és Ukrajnán a februári cián- és márciusi ólomszennyezés révén rábördelt arra, hogy a szennyezéseket már nem lehet úgy kezelni, mint eddig. Az Európai Unió valószínűleg elkélt abban, hogy a környezetszennyező forrásokat és üzemeket feltárja a három ország területén. Az Európai Unió valószínűleg nyomásgyakorlással rábírná arra Romániát, hogy ezeket a szennyező forrásokat szüntesse meg, illetve az újabb környezetvédelmi katasztrófákat akadályozza meg – hangsúlyozta. – Úgy tűnik, az Európai Unió ezekre a munkálatokra pénzt is hajlandó biztosítani – tette hozzá Borbély János.

Magyarország feladata az, hogy a környezetterhelési gócpontok felmérését segítse, illetve maga is segítséget nyújtson a védelmi rendszer kiépítéséhez – fejtette ki. Magyarországnak ki kell szelíteni a Tisza, a Szamos, a Körös és a Berettyó folyókon azt a monitoring hálózatot, amellyel a szennyezések a lehető legrövidebb időn belül jelezhetők. A monitoring rendszer kiépítéséhez már ebben az évben hozzá kell kezdeni – hangsúlyozta a helyettes államtitkár. A figyelőrendszer telepítését az ország költségvetéséből, illetve az Európai Unió támogatásából kell fedezni – tette hozzá.